

Notat

Saksbehandler

Viktor Madsen, tlf. +47 91555581

Dato
07.07.2026Referanse
26/13522-1Til
fagavdeling for bemannet og ubemannet luftfart -
Wenche Olsen

Kopi til

Innspill til Helsereformutvalget

Luftfartstilsynet ønsker å gi et innspill til Helsereformutvalget. Formålet er å minne om at helseforetakene er en aktør innen luftfarten. Sykehusene er flyplassiere, eiere- eller leietakere av baser og infrastruktur og arbeidsgivere for leger og sykepleiere i luftambulansetjenesten. Basefasilitetene er også arbeidsplassen til ansatte i luftfartsforetakene som opererer fly- og helikopterambulanser.

Vi mener det bør tas hensyn til at helseforetakene er en luftfartsaktør ved en mulig endring av foretaksmodellen, herunder fremtidig drift og finansiering av luftfartsvirksomheten.

Luftfartstilsynet fører tilsyn med norsk sivil luftfart. Det inkluderer blant annet at vi er arbeidstilsynsmyndighet for flyvende personell, og at vi godkjenner og kontrollerer teknisk/operativ sertifisering av fly- og helikopterlandingsplasser.

Bakgrunn

Luftambulansetjenesten er eid, organisert og finansiert av de fire regionale helseforetakene (RHF). Luftambulansetjenestens helseforetak (LAT HF) har det overordnede operative driftsansvaret for all luftambulanse i Norge, og foretaket eies av de regionale helseforetakene. LAT HF sørger for at tjenesten har tilgang på fly og helikoptre. I dag er det anbud for anskaffelse av operatør av ambulansefly, mens det for helikoptertjenesten er besluttet direkte tildeling uten anbud. Per i dag er fly- og helikopteroperatørene Avincis Air Ambulance AS (Avincis) og Norsk Luftambulanse AS (NLA). Sykehusene og de regionale helseforetakene har ansvar for den medisinske delen av tjenesten. De bemanner tjenestens fly og helikopter med leger og sykepleiere. Tjenesten består av 14 ambulanshelikopter plassert på 13 baser og 10 ambulansfly plassert på 7 baser. Det er de regionale helseforetakene som eier og driver landingsplasser i tilknytning til basene og på sykehusene.

Innspill – Luftfartstilsynet som arbeidstilsyn

Som arbeidstilsyn har våre tilsyn med arbeidsplassen og innkvarteringen for besetningsmedlemmer i Luftambulansetjenesten avdekket omfattende regelverksbrudd ved basene både for fly og helikopter, som disponeres av begge operatørene. Dette er tilsyn som vi gjør alene eller i samarbeid med Arbeidstilsynet og andre lokale myndigheter, for eksempel branntilsyn.

Flere av luftambulansebasene er ikke utformet, dimensjonert eller vedlikeholdt i takt med utviklingen i tjenesten- og samfunnet for øvrig. Det er flere sentrale eksempler på utfordringer på baselokalitetene.

- Pandemi synliggjorde utfordringer rundt eksponering av biologiske materiale og nødvendige tiltak for å redusere risiko for smitte.
- Basene er ikke dimensjonert for en tjeneste i utvikling. Det gjelder både plass til crew og utstyr, både i arbeids- og hvilesituasjon.
- Basene er ikke tilrettelagt for crew av begge kjønn både når det gjelder gardrobeløsninger og dusj.
- Støy fra omgivelser er utfordrende for hvile.

Tjenesten er organisert på en måte som gjør det utfordrende for luftfartsoperatørene å ivareta sine forpliktelser som arbeidsgiver ved brudd på regelverkskrav som dreier seg om arbeidsplass og innkvartering. Dette skyldes følgende forhold.

Basene består normalt av hangar/verksted, medisinsk rom, OPS-rom, utstyrlager, garderober, kontorer, kjøkken og oppholdsrom, soverom og bad mv. med tilhørende utstyr og innbo. Selve bygningsmassen leies eller eies av RHF/sykehusene, som leier dette ut til LAT HF. Deretter stiller LAT HF basen til disposisjon for fly- og helikopteroperatør og helsepersonell. Vi fører tilsyn overfor operatørene, og gir dem avvik knyttet til bygningsmassen som de disponerer for sine ansatte. Siden de ikke eier eller leier lokalene, men får disse tildelt, har de ikke direkte anledning til å rette opp avvikene.

Operatøren er derfor avhengig av at LAT HF stiller med forskriftsmessig arbeidsplasser og innkvartering til deres arbeidstakere. Organiseringen av luftambulansetjenesten, med delte ansvarsforhold og arbeidsgiveransvar, har etter vår erfaring skapt uklare ansvarslinjer og uklare roller i tjenesten.

I ytterste konsekvens kan operatørene bli nødt til å begrense sine operasjoner på grunn av arbeidsforholdene på basene. En slik situasjon vil kunne få negative konsekvenser for helsetilbud og beredskap.

På grunn av utfordringene som organiseringen skaper, har Luftfartstilsynet vært nødt til å utvikle et samarbeid med Arbeidstilsynet (AT) når det gjelder tilsyn med basene i luftambulansetjenesten. Mens Luftfartstilsynet retter avvik og funn mot luftfartsoperatørene, kan Arbeidstilsynet rette pålegg direkte til ansvarlig RHF/sykehus som arbeidsgiver for helsepersonellet på basene.

Luftfartstilsynet opplever effekt i ønsket retning etter at tilsyn i samarbeid med AT ble en etablert praksis. Det er likevel utfordringer med lukking av avvik på grunn av kostnader.

Luftfartstilsynet belyser med dette de organisatoriske og strukturelle utfordringene i tjenesten som er identifisert gjennom våre tilsyn. Målet må være at luftambulansetjenesten i sin helhet blir i stand til å ivareta et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i henhold til regelverkets krav, og at det etableres tydelige ansvarsforhold for dette.

Innspill – Luftfartstilsynet som tilsynsmyndighet på flyplassområdet

Som nevnt innledningsvis er Luftfartstilsynet myndighet for å godkjenne og føre tilsyn med landingsplasser som eies og drives av helseforetakene.

Innenfor dette tilsynsområdet har vi gjort oss erfaringer som indikerer at etterlevelse av regelverket for landingsplassene ikke får nok oppmerksomhet. Noen typiske funn er for eksempel:

- Det utføres ikke tilstrekkelig vedlikehold av merking på landingsplassene
- Manglende oppdatering eller feil i havariplanene
- Manglende øving etter havariplanene
- Brann- og slukkeutstyr er ikke korrekt dimensjonert
- Kvalitetssystem har feil og mangler

Vi har identifisert særlig to hovedårsaker til avvikene. For det først er det varierende kompetanse i helseforetakene med hensyn til kunnskap om etablering og drift av landingsplassene. Det kommer blant annet frem i forståelsen og anvendelsen av regelverket, og gjennom behovet for veiledning fra oss. For det andre synes finansiering og organisering av driften å skape utfordringer. Disse momentene kommer til syne når vi gir pålegg om utbedringer som har økonomiske konsekvenser. Manglende prioritering av slike pålegg vil i ytterste konsekvens kunne medføre at Luftfartstilsynet er nødt til å begrense eller stanse aktivitet på landingsplassen.

Avsluttende bemerkninger

I enkelte tilfeller påpeker tilsynet avvik som krever omfattende tiltak og betydelige investeringer for å oppfylle regelverket. Dersom virksomheten ikke har tilstrekkelige økonomiske eller organisatoriske rammer til å gjennomføre tiltakene innen fastsatte frister, kan det oppstå en konflikt mellom regelverkskrav og tilgjengelige ressurser

Vi mener det er viktig å anerkjenne forholdene nevnt her ved en potensiell endring av modellen for helseforetakene. Fremtidig organisering og finansiering av luftambulansetjenesten bør i større grad enn i dag være tilpasset helsesektorens forpliktelser som luftfartsaktør og arbeidsgiver for flyvende personell. Det vil opprettholde høy kvalitet i helsetilbudet, ivareta flysikkerheten, legge til rette for et forsvarlig arbeidsmiljø og sikre en landsdekkende beredskap.

Luftfartstilsynet bidrar gjerne med utfyllende informasjon hvis det ønskes.

